

ОБГРУНТУВАННЯ МІСЦЯ ТА НАПРЯМКІВ ДІАГНОСТИКИ В ПРОЦЕСІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Наталя Єршова, к.е.н., ст. викладач,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Анотація. У даній статті обґрунтовано підхід щодо удосконалення методичних основ діагностики у процесі управління сучасним промисловим підприємством. Запропоновано класифікацію діагностики за ознакою «напрямок», сформульовані вектори діагностики, які потребують концептуального переосмислення.

Ключові слова: діагностика, технології управління, антикризове управління, функції управління, підприємство.

Вступ. Результативність діяльності будь-якого підприємства має аналітичну компоненту, яка відтворюється в економічних показниках, що відображають кількісну характеристику об'єкту дослідження. Саме тому, актуальність набуває обґрунтування місця та напрямків діагностики, яка надає можливість передбачити розвиток і наслідки позитивних чи негативних процесів на підприємствах промисловості.

Постановка задачі. Метою статті є обґрунтування та напрямків діагностики з урахуванням сучасних потреб управління її місця в процесі прийняття управлінських рішень.

Методологія. Методологічною базою дослідження стали праці відомих вітчизняних та закордонних фахівців в області економічної діагностики, антикризового та стратегічного менеджменту. Для досягнення поставленої мети у роботі використано сукупність методів та прийомів наукового пізнання. А саме: методи логічного узагальнення та зіставлення, методи аналізу і синтезу, методи графічного аналізу, системний та ситуаційний підходи.

Результати дослідження. Необхідність діагностики в процесі управління сучасним підприємством усвідомлюється усіма дослідниками з питань

антикризового управління, стратегічного менеджменту. Питаннями, пов'язаними з діагностикою займалися багато закордонних і вітчизняних вчених, такі як Заруба В., Баканов М., Клебанова Т., Ковальов В., Кошкін В, Стоянова О., Терещенко О., Фомін Я., та інші. Але, вимоги до змісту діагностики, перелік об'єктів дослідження, методологія узагальнення отриманих результатів ще перебувають у стадії формування та неоднозначно трактуються окремими фахівцями.

З сукупності наукових праць [1, 2, 3, 4, 5 та інші.] можливо виділити декілька груп досліджень, які відрізняються проблематикою та методологією діагностики. Аналіз наукових праць дозволив сформулювати наступні вектори методологічних досліджень в рамках діагностики:

- вивчення соціально-економічних систем як об'єктів діагностики (пов'язаний з розробкою методів рішень і включає вирішення наступних задач: вивчення умов функціонування та стану виробничих соціально-економічних систем; вивчення елементів систем та зв'язків між ними; вивчення можливих станів системи; аналіз можливостей проведення дослідження ознак, які характеризують стан системи; збір та обробка статистичних матеріалів, які дозволять визначити розподіл вірогідності можливих станів системи (діагнозу), а також закономірностей прояву ознак);

- побудова та вивчення відповідних моделей соціально-економічних систем (пов'язаний з побудовою моделей соціально-економічних систем та діагностики і є вирішенням наступних задач: розробки методів діагностування кризи та причин її виникнення і розробки правил побудови моделей, які дозволяють визначити стан соціально-економічних систем);

- дослідження діагностуючих систем та їх зв'язок з об'єктом діагностики (пов'язаний з аналізом існуючих діагностичних систем, виявленням ознак їхньої побудови, розробкою методів прийняття рішень, оцінкою їх оптимальності, розробкою інформативних показників, які характеризують стан системи, аналізом способів діагностики, побудовою відповідного діагностичного процесу).

В рамках антикризового управління діагностика спрямована на своєчасне розпізнання симптомів, факторів та причин кризи і надає системі антикризового управління такі властивості як адаптивність, гнучкість, здатність до своєчасного ситуаційного реагування. Систематизуючи погляди фахівців з антикризового управління, діагностики та теорії розпізнавання [2, 3, 5], пропонуємо розглядати діагностику в антикризовому управлінні в таких напрямках: дослідження базових показників господарської діяльності підприємства; всебічний аналіз впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на фінансово-економічне та техніко-технологічне становище підприємства; оцінка фінансового стану підприємства.

Різке підвищення рівня складності функціонуючих соціально-економічних систем повинно також відбиватися на вимогах до якості й ефективності їхнього менеджменту, що об'єктивно вимагає концептуального переосмислення:

- основних напрямків і завдань діагностики в управлінні;
- структури діагностики в управлінському процесі;
- областей, сфер і напрямків діагностування в часі й просторі;
- методів розпізнавання й інтерпретації ознак відхилень;
- факторів оптимізації діагностичного процесу.

Отже, діагностика виступає не тільки як самостійна функція антикризового управління, але й, з урахуванням процесу прийняття рішень, як процедура, яка супроводжує всі функції управління (рис. 1).

Крім того, можливо доповнити існуючу класифікацію видів діагностики в рамках антикризового управління за ознакою «напрямок»: як елемент регулярного менеджменту, як елемент превентивного менеджменту. У першому випадку, діагностика розглядається як складова функції аналізу та елемент поточного управління на всіх його етапах. У другому – діагностика це складова функції контролю та елемент попереджувального управління.

При діагностиці стану підприємства стає важливим вибір інформативних ознак для описання соціально-економічної системи, що обумовлюється тим, що

в умовах кризи змінюється характер та об'єм інформації, способи її отримання та обробки. З нашого погляду, основне завдання обробки одержуваної інформації – визначення неефективних господарських процесів та причин фінансової неспроможності господарюючого суб'єкта, встановлення можливості впливу на параметри цих процесів через обґрунтовані управлінські рішення.

Рис. 1. Зміст діагностики з урахуванням процесу прийняття рішень

Діагностика як спосіб розпізнавання стану соціально-економічної системи за допомогою реалізації комплексу дослідницьких процедур і виявлення в них слабких ланок і вузьких місць ставиться до методів непрямих вимірів. Елементи соціально-економічних систем, властивості яких підлягають визначенню, звичайно недоступні для безпосереднього спостереження й виміру. Тому, варто вимірювати не їхні параметри, а параметри процесів, породжуваних елементами цих систем і доступних для вимірів. При антикризовому управлінні господарська структура підприємства характеризується двома фундаментальними економічними вимірами. З одного

боку, має вимір функціональний стан основних факторів виробництва (капітал, робоча сила, організація), що охоплюється поняттям «фінансово-економічний стан». З іншого боку, підлягають виміру види діяльності, яких, налічується шість: технічна діяльність; комерційна діяльність; фінансова діяльність; робота із забезпечення безпеки; облікова діяльність; управлінська діяльність, що охоплює планування, організацію, управління, контроль.

Крім того, діагностика в антикризовому управлінні може бути доповнена методологією інституціонального підходу. Завдяки йому, оцінка здатності підприємств «витримувати» напругу кризової ситуації виводиться з розпізнавання норми й патології рівня їхньої корпоративності, інститутів організації й технологій.

Висновки. Отже, діагностику можна розглядати як комплексне дослідження діяльності підприємства, різноманітне за своїми завданнями та місцем у системі управління. Основними завданнями діагностика є аналіз та оцінка стану господарської системи за умов обмеженості інформації; визначення відхилень; дослідження причин цих відхилень та виявлення причинно-наслідкових зв'язків між показниками; інтерпретація тенденцій.

Література:

1. Вартанов А.С. Экономическая диагностика деятельности предприятия: организация и методология / А.С. Вартанов. – М.: Финансы и статистика, 1991.
2. Малярець Л.М. Вимірювання ознак об'єктів в економіці: методологія та практика / Л.М. Малярець. –Харків:Вид. ХНЕУ, 2006.
3. Малярець Л. М. Обоснование системы измерителей для комплексной оценки деятельности предприятия / Л.М. Малярець // Труды Одесского политехнического ун-та. – 2004.
4. Хохтомлянский А.А. Комплексная оценка финансового состояния предприятия на основе использования матричных моделей / А. Хохтомлянский, Т. Черната, А. Северина // Управление экономикой: теория и практика. – 2004. – №2.
5. Щербакова О.А. Диагностика предприятий / О.А. Щербакова // Рынок ценных бумаг. – 2004. – №9.

ОБОСНОВАНИЕ МЕСТА И НАПРАВЛЕНИЙ ДИАГНОСТИКИ В ПРОЦЕССЕ АНТИКРИЗИСНОГО УПРАВЛЕНИЯ ПРОМЫШЛЕННЫМ ПРЕДПРИЯТИЕМ

Наталья Ершова, к. э. н., ст. преподаватель,

Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт»

Аннотация. В данной статье обоснован подход к усовершенствованию методических основ диагностики в процессе управления современным промышленным предприятием. Предложена классификация диагностики по признаку «направление», сформулированы векторы диагностики, которые требуют концептуального переосмысления.

Ключевые слова: диагностика, технологии управления, антикризисное управление, функции управления, предприятие.

SUBSTANTIATION OF THE PLACE AND THE IMPORTANCE OF DIAGNOSTICS IN SYSTEM OF ANTI-RECESSIONARY MANAGEMENT OF THE INDUSTRIAL ENTERPRISE

Natalia Ershova, Cand.Econ.Sci., the senior teacher,

National technical university « Kharkov polytechnic institute »

The summary. In given article the approach to improvement of methodical bases of diagnostics during management of the modern industrial enterprise is proved. Classification of diagnostics on the basis of "direction" is offered, directions of diagnostics which demand conceptual reconsideration are formulated.

Keywords: diagnostics, technologies of management, anti-recessionary management, functions of management, the enterprise.